

มาตรการทางกฎหมายในการป้องปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
ซึ่งกระทำโดยสถาบันการเงิน

นางสาวดวงกมล พรธมลภ

ศูนย์วิทยพัชรากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-632-273-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LEGAL MEASURES AGAINST ECONOMIC CRIME COMMITTED
BY FINANCIAL INSTITUTIONS

Miss Doungkamol Bhanalaph

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chalalongkorn University

1995

ISBN 974-632-273-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

มาตรการทางกฎหมายในการป้องปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งกระทำโดยสถาบันการเงิน

โดย

นางสาวดวงกมล พรรณลาภ

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราชภัฏ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สำเริง เมฆเกรียงไกร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

..... กรรมการ
(อาจารย์จรัญ ภัคศิษานกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์พล.ต.ต.ดร.ชิตชัย วรรณสถิตย์)

Empty rectangular box for stamp or additional information.

พิมพ์ด้วยกระดาษเคลือบเงาพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์เลเซอร์ (สีพิมพ์เขียวและดำ)

ดวงกมล พรรณลาภ : มาตรการทางกฎหมายในการป้องปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
ซึ่งกระทำโดยสถาบันการเงิน (LEGAL MEASURES AGAINST ECONOMIC CRIME COMMITTED
BY FINANCIAL INSTITUTIONS) อ.ที่ปรึกษา: รศ.วีระพงษ์ บุญไพฑูริย์, 191 หน้า.
ISBN 974-632-273-7

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับต่อสถาบันการเงินโดยการตั้ง
สมมุติฐานว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยสถาบันการเงินมีลักษณะพิเศษและซับซ้อนกว่า
อาชญากรรมธรรมดา ก่อให้เกิดความเสียหายที่กระทบถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก
ประกอบด้วยสถาบันการเงินมีลักษณะพิเศษในด้านการจัดตั้งองค์กร การบริหารองค์กร การจัดรูปองค์กร
 ตลอดจนคุณสมบัติเฉพาะของผู้บริหารองค์กร ซึ่งแตกต่างไปจากนิติบุคคลโดยทั่วไป ทำให้มาตรการทาง
กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่สามารถยับยั้งหรือปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้ได้

ผลการวิจัยโดยการพิสูจน์สมมุติฐานดังกล่าว เริ่มจากการอธิบายความเป็นมาของปัญหา สภาพ
และความเสียหายที่เกิดจากปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับสถาบันการเงิน พร้อมทั้งยกตัวอย่าง
กรณีความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงินทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งสรุปผลของปัญหาความผิดว่า
ส่วนใหญ่มาจากการฉ้อโกงของผู้บริหารของสถาบันการเงิน ประกอบด้วยองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแล
สถาบันการเงินไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงทำให้สถาบันการเงินและประชาชนได้รับความเสียหาย นอกจากนี้
การศึกษายังพบว่ามาตรการทางกฎหมายของไทย มีลักษณะที่พัฒนาขึ้นในทำนองเดียวกับของต่างประเทศ
เช่น มาตรการควบคุมกำกับดูแลบริษัทเงินทุน มาตรการป้องกันการค้าขายหลักทรัพย์ มาตรการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจนมาตรการคุ้มครองประหัตุนิติบุคคลซึ่งมาตรการเหล่านี้ปัจจุบันประเทศไทยกำลัง
มีแนวคิดที่จะกำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม เป็นที่เห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงินของไทยได้พัฒนาเป็นระบบระเบียบ
มากขึ้น พร้อมทั้งมีการวางมาตรการทางกฎหมายที่รัดกุมและประสิทธิภาพมากกว่าแต่ก่อน แม้กระนั้น ปัญหา
อาชญากรรมที่เกี่ยวกับสถาบันการเงินก็ยังคงมีอยู่ในอัตราที่สูง เพียงแต่ยังไม่ปรากฏความเสียหายร้ายแรง
กระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเท่านั้น การวิจัยนี้จึงได้วิเคราะห์สาเหตุของการที่ไม่สามารถบังคับใช้
กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้มีข้อเสนอแนะแนวความคิดที่จะช่วยในการแก้ไขปรับปรุงมาตรการ
ทางกฎหมาย ให้บรรลุในทางป้องปรามอาชญากรรมประเภทนี้ได้ดียิ่งขึ้น

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อผู้พิมพ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

##C370104 : MAJOR LAW

KEY WORD: MEASURES/AGAINST/ECONOMIC CRIME/FINANCIAL INSTITUTIONS

DOUNGKAMOL BHANALAPH : LEGAL MEASURES AGAINST ECONOMIC CRIME
COMMITTED BY FINANCIAL INSTITUTIONS. THESIS ADVISOR: PROF.
VEERAPONG BOONYOPAS, 191 pp. ISBN 974-632-273-7

This research focuses on the studying of legal measure on enforcing towards the financial institutions base on the assumption that Economic Crime committed by financial institutions are of special characteristics and more complicate than general street crimes, the reason is it causes tremendous damages and has adverse impact towards the stability of the country's economic. As the matter of fact, the financial institutions have different structure than any other juristic persons such as management, controlling system, and measures which are obstructed for the law enforcement on this type of crimes.

Result of research based on the above assumptions, started from the crime's problem, damages from economic crime emphasized on financial crime, including the case-studies of the said crimes in Thailand and foreign countries. It comes to the conclusion that directors of financial institution sometimes concerning on this type of crime and the measures for controlling are unsufficial which caused damages to financial institution itself and people concerned.

Moreover, the researcher found that Thai legal measures are developed from foreign countries such as controlling measures, measure for preventing take over of company, anti-money laundering, Corporate probation. These measures are accepted for solving these problems.

However, it can be said that the laws relating to the financial institution in Thailand has greatly developed to be in good order and systematically, there are more restricted legal measures and of more efficiency than the past. Despite of such legal measures, the problem of economic crimes committed on the financial institutions are still in the high rate, but can not exactly proved for the real damages. Therefore, this research is concentrated on the cause of inefficiency of law enforcement on the Economic crimes, and has proposed the suggestion and concept in assisting the improvement of legal measures to achieve the aim of suppression and prevention of this type of economic crime in a more effective manner.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ปีการศึกษา.....2537

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้ ด้วยดีตลอดมา ผู้เขียนจึงขอน้อมระลึกถึงความกรุณา และกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ท่านรองศาสตราจารย์ สำเร็จ เมฆเกรียงไกร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และท่านกรรมการกิตติมศักดิ์อีก 3 ท่าน คือ อาจารย์จรัญ ภักดีธนากุล อาจารย์พล.ต.ต.ดร.ชิตชัย วรรณสถิตย์ และอาจารย์ทวีศักดิ์ คุรุจิตรธรรม ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นกรรมการสอบ และตรวจสอบความถูกต้องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอบพระคุณ Prof.Bill Neilson Prof.Gerry Ferguson แห่ง Law School of University of Victoria ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลเอกสารต่าง ๆ และให้คำปรึกษาแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และขอบคุณ คุณกิตติพงษ์ โพธิ์ประดิษฐ์, คุณสมชาติ ธรรมศิริ ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณท่านอื่น ๆ ซึ่งผู้เขียนไม่อาจกล่าวนามไว้ ณ ที่นี้หมดที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่สนับสนุนและให้กำลังใจผู้เขียนโดยตลอด

ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิชานิติศาสตร์อยู่บ้าง และอาจเป็นแนวทางที่ให้ผู้สนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์นำไปประกอบการพิจารณาได้ตามสมควร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1 บททั่วไป.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 สภาพและความสำคัญของปัญหา.....	5
1.3 แนวคิดและสมมติฐานของการวิจัย.....	14
1.4 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา.....	15
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	16
2 ลักษณะทั่วไปของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเกี่ยวกับสถาบันการเงิน	17
2.1 ลักษณะของความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงินในประเทศไทย..	17
2.1.1 ความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร.....	17
ก. บทบังคับธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	18
ข. บทบัญญัติตามกฎหมายที่ห้ามบุคคลโดยทั่วไป.....	20
2.1.2 ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน.....	22
2.1.3 ความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็น	
การฉ้อโกงประชาชน.....	25
2.1.4 ความผิดฐานปั่นหุ้น.....	29
2.1.4.1 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับการปั่นหุ้น..	30
2.1.4.2 ลักษณะความผิดการปั่นหุ้น.....	31
2.1.4.3 การปั่นหุ้นที่ต่างกันโดยทั่วไป.....	38
2.1.5 ความผิดฐานเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการ...	41

2.2	ธุรกิจบางประเภทเกี่ยวกับสถาบันการเงินที่อาจมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	45
2.2.1	การฟอกเงิน (Money Laundering).....	45
2.2.1.1	ความหมาย.....	45
2.2.1.2	รูปแบบของการฟอกเงิน.....	46
2.2.1.3	แหล่งที่มาของการฟอกเงิน.....	48
2.2.1.4	สถานที่สำหรับการฟอกเงิน.....	50
2.2.1.5	สถาบันการเงินกับการป้องกันการฟอกเงิน	52
	ก. หลักเบื้องต้นของสถาบันการเงิน....	54
	ข. หน้าที่ของสถาบันการเงิน.....	54
	ค. ผลกระทบต่อสถาบันการเงิน.....	55
2.2.2	ตราสารอนุพันธ์ (Derivatives).....	56
2.2.2.1	ความหมายและตัวอย่างตราสารอนุพันธ์..	57
	ก. Futures.....	58
	ข. Options.....	59
	ค. Options on Futures.....	60
	ง. Forward.....	61
	จ. Swaps.....	61
2.2.2.2	พัฒนาการของตลาดตราสารอนุพันธ์	
	ในประเทศไทย.....	61
	ก. ตัวอย่างและลักษณะของตราสารอนุพันธ์ที่มีในประเทศไทยขณะนี้.....	62
	ข. ประโยชน์ของตลาดตราสารอนุพันธ์ในประเทศไทย.....	64
	ค. ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดตั้งตลาดตราสารอนุพันธ์ในประเทศไทย.	67
2.2.3	ตราสารอนุพันธ์กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	72

2.3	กรณีศึกษา: ตัวอย่างความผิดพลาดทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับ สถาบันการเงิน.....	72
2.3.1	กรณีประเทศไทย.....	73
	ก. วิกฤตการณ์ทางการเงินปี 2522.....	73
	ข. วิกฤตการณ์ทางการเงินปี 2526-2527.....	74
	ค. คดีปั่นหุ้นในปัจจุบัน.....	79
2.3.2	กรณีต่างประเทศ.....	82
	ก. การล้มล้างค้ำประกันเครดิต แอนด์ คอมเมิร์ซ อินเตอร์เนชั่นแนล (บีซีซีไอ).....	82
	ข. โอเวอร์ซีทรีสต์แบงก์ล้ม.....	87
	ค. การล้มละลายของธนาคารแบริง บราเธอร์ส...	90
3	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงินในคดีเศรษฐกิจ.....	93
✓ 3.1	แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของสถาบันการเงิน.....	93
✓ 3.2	ลักษณะของมาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน.....	96
✓ 3.3	บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	100
	3.3.1 พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505.....	100
	3.3.2 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ.2522...	102
	3.3.3 พระราชบัญญัติบริษัท มหาชน จำกัด พ.ศ.2535.....	103
	3.3.4 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535.....	104
	3.3.5 ร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและการปราบปราม การปกปิด หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด.....	106
3.4	องค์กรที่บังคับใช้กฎหมาย.....	107
	3.4.1 องค์กรควบคุมกำกับดูแลโดยฝ่ายบริหาร.....	107
	3.4.2 องค์กรในกระบวนการยุติธรรม.....	109
3.5	การแก้ไขความเสียหายจากความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน.	109

3.5.1	การแก้ไขความผิดว่าด้วยการเงินการธนาคาร.....	110
3.5.2	การชดใช้ความเสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง ประชาชนและความผิดตามพระราชกำหนด การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน.....	113
	ก. การเรียกทรัพย์คืน.....	113
	ข. การฟ้องล้มละลาย.....	114
3.6	มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศที่มีบทบาทต่อการ กำหนดมาตรการทางกฎหมายไทยปัจจุบัน.....	117
3.6.1	มาตรการควบคุมกำกับดูแลบริษัทเงินทุน ในต่างประเทศ.....	117
3.6.2	มาตรการป้องกันการเข้าครอบงำบริษัท.....	122
	3.6.2.1 กฎหมายป้องกันการเข้าครอบงำบริษัท...	122
	3.6.2.2 มาตรการป้องกันการเข้าครอบงำบริษัท..	125
3.6.3	มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	127
	3.6.3.1 มาตรการความร่วมมือเพื่อสกัดกั้น การฟอกเงินระหว่างประเทศ.....	127
	3.6.3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ของต่างประเทศ.....	131
	ก. แคนาดา.....	131
	ข. ออสเตรเลีย.....	134
	ง. สหรัฐอเมริกา.....	136
	3.6.3.3 สาระสำคัญบางประการที่คล้ายคลึงกัน ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ในประเทศต่าง ๆ	137
3.6.4	มาตรการคุมประพฤตินิติบุคคล.....	139
	3.6.4.1 ความหมายของการคุมประพฤตินิติบุคคล..	139
	3.6.4.2 โครงสร้างทางกฎหมายของการคุม ประพฤตินิติบุคคลของต่างประเทศ.....	141

	3.6.4.3	วิธีการและเงื่อนไขในการคุม ประพฤตินิติบุคคล.....	144
4		ประเมินผลบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงิน ในคดีเศรษฐกิจ.....	150
	4.1	ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับสถาบันการเงิน.....	150
	4.2	ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามความผิด เกี่ยวกับสถาบันการเงิน.....	154
	4.2.1	ปัญหาลักษณะพิเศษของสถาบันการเงิน.....	154
	4.2.2	ปัญหาลักษณะพิเศษของความผิดและอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ.....	155
	4.2.3	ปัญหาทางด้านกฎหมาย.....	159
	4.2.4	ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของหน่วยงานที่มีหน้าที่ ป้องกันและปราบปราม.....	161
	4.3	วิเคราะห์ผลบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย บางประการในปัจจุบัน.....	162
	4.3.1	บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาความผิดฉ้อโกง กับคดีฉ้อโกงในสถาบันการเงิน.....	163
	4.3.2	ความจำเป็นในการตราพระราชกำหนดการกักขัง ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน.....	164
	4.3.3	กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินกับ สถาบันการเงินที่มีปัญหา.....	166
	4.3.4	การใช้มาตรา 50 วิธีการเพื่อความปลอดภัย กับคดีเศรษฐกิจ.....	167
	4.3.5	กฎหมายสกัดการฟอกเงินกับสถาบันการเงิน.....	169
	4.4	การพัฒนาประสิทธิภาพของมาตรการทางกฎหมาย.....	171
	4.4.1	กระบวนการทางกฎหมาย.....	171
	4.4.2	กระบวนการทางบริหาร.....	174

4.4.3	กระบวนการทางสังคม.....	175
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	177
5.1	บทสรุป.....	177
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	184
	บรรณานุกรม.....	188

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย